

A néma zuhatag

I.

Fekete, mikor hazajött délután az irodából, sietve megitta uzsonnakávéját, harapott hozzá valami vacsorafélét, majd fogta japán horgászbotjait, s elindult halászni. Útközben lekanyarodott a munkássor felé, mert ott lakott Vörös, a kendergyári tiloló s elválaszthatatlan cimborá, egy vakolatát hullajtó, szürkére meszelt házban.

Minthogy a konyhaajtó tenyérnyire nyitva volt, csak belökte s bekiáltott:

— Gyerünk, Vörös!

— Mingyár gyüvök! — kiabálta amaz vissza mély, rekedtes donga hangján. S mint a hajlott, hórihorgas emberek általában, esetlen sietséggel kapkodta össze dohányzókeszletét s horgászszerszámaikat. Majd mint valami óriási béka, az ágy alá terpeszkedett, s előkotort egy durbák-csalival teli pléhdobozt. Imigyen ellátva magát minden szükségessel, hosszú hajára csapta micisapkáját, s fekete gombszemeit előreszegezve, horpadt járásával kifelé indult.

Kancsalsága miatt rosszszénészű felesége, aki eddig szótlan türelemmel figyelte, nem állhatta tovább, s epésen kérdezte:

— S haza mikor jössz?

— Mint rendesen — felelte Vörös, visszafordulva az ajtóból.

— Szóval megint tizenegy óra tájban. Akár egészen kiköltözhetnél, hiszen haza csak enni s aludni jársz. Kulcsot vigyél magaddal, mert én nem nyitok ajtót.

— Viszek, itt van a zsebemben — válaszolta Vörös buzgalommal, s összegabalyodott bambuszaival nagynehezen kinyomakodott az ajtón.

II.

Mire kiértek, több megrögzött horgász már ott gunnyasztott helyén. Egy-egy nádbevágott, keskeny, csavaros rés jelezte, hol rejtőzködnek. Mert kevésbé pénzű emberek voltak, s jegyre egyiküknek se futotta. Az avatatlan sétáló a partról nem is láthatta őket. Hajós, csónakos csak akkor, ha közelükbe ért. Akkor hirtelen előbarnállottak a magukrakta, alacsony, sással-bélelt fészkekből. Mint valami időrágta, korhadozó facsonk.

Feketék lejjebb, a zsilipnél horgásztak. Naplementéig mindketten a zuhatag előtti betonfalán, mert ott kevésbé zavarták őket. Fekete azután áthurcolkodott szembe, a malom sarkára.

Mikor odaértek, gyorsan levetették kabátjukat, letekerték, felcsalizták horgaikat s bevetették. Utána kényelmesen letelepedtek a betonfalra, s lelógatták hosszú lábukat a vízre.

Noha félreeső helyen ültek, arra sétálók többször alkalmatlankodtak. Odaálltak hivatalosan nézőnek, báméskodónak, tanácsadónak. Néha egy-egy pásztorgyerek is odaóvakodott, odasettenkedett. Valamennyien pukkasztói a vérbeli horgásznak. Még akkor is, ha semmit sem szóltak, csendesesen viselkedtek. Elég volt, ha a hátuk mögé álltak. A fenébe kívánták őket. Hátha még lábukkal dobogtak. Biztosan minden pontyot világgá kergettek!

Aznap kevésbé háborgatták őket. A celuloid-úszó mozdulatlanul lebegett a vízen. Vörös libatollúszója ugyanúgy. Még csak meg se pöccent. Pedig mély volt körülöttük a víz, s hűvösebb, mint máshol. Az amúgyis kevés hal azonban nem volt éhes.

Kapásszünetben Fekete — máskor — keszegezett. Olykor egymásután rántotta ki a mélyből a nyolc-tízdekás dévéreket. Aznap nem volt ilyesmire kedve. Vörös hiába ajánlgatta.

— Kell a fenének! — válaszolta bosszúsan Fekete. — Hogy bebüdösítek velük a kezemet...

— Pontyra, harcsára pedig várunk kell — jegyezte meg Vörös. S bőülepű, térdfoltos nadrágjából előkörtorta dózniját, hogy rágyujtsón.

— Hát várunk. Tegnap, tegnapelőtt is azt tettük.

— S nem fogtunk semmit. Csak néhány nyekergő törpeharcsát.

— De foghattunk volna! S ebben van az izgató. Hogy itt, ahol alig akad nagyhal, éppen ilyen rántja meg a zsineget, s már fut, iramodik is vele, hogy alig lehet tartani. S miközben élesen fütyül az utánaeresztett, kifeszülő zsinór, a nagyponty hirtelen kanyarullattal felvágódik. Ezért ülök itt estéről-estére, hogy ilyen ritka nagyhalat fogjak. Mert ott

fogni halat, ahol bőven van, nem izgató. De ha letelepszik az ember egy ismeretlen víz partjára, s azt sem tudja, mi akadhat a horgára, az igen!

— Mint mikor én horgásztam odafönn, Magyarországon, a Tiszában, s rátekertem fenékszínem végét csuklómra — kezdte háryjánoskodását Vörös. — Hát egyszerre csak arra riadok álmomból — mert közben elaludtam —, hogy valami fenemód rángatja karomat, s majd kiszakítja. Képzeld, Fekete úr, egy ménykúnagy harcra volt. Ha nincs derekamon kötél, s az nincs odaerősítve egy fához, hát végem! Hajókázhattam volna lefelé Orsovára. — Itt ugyan várhatunk ilyen nagyhalra. Majd ha a bűdösvíz hanyattfektetve lehajókázza őket. Hej, Fekete úr, azok voltak a szép idők! Sose fogok én többé olyan nagy halat!

— Hát miért jött ide?

— Miért? Hogy legyen munkám, kenyerem. Mert odaát nem volt. Magyarország elvesztette a háborút. Egyik nap átszöktem. Valaki azt mondta, hogy itt nagyon keresik a tanultabb munkást. Dehát nem volt egészen igaz. Vagy mások már megelőztek. A fene tudja. A végén mégis felvettek. Azután idejöttem a kendergyárba. Feleségül vettem Margitot, aki szintén tilolós, és itt maradtam. Hát így volt, Fekete úr. S most már mindent tud rólam.

— Mindent — válaszolta Fekete. — Azt is, hogy miért jár ki napról-napra horgászni.

Elhallgattak. Fekete kivette horgait a vízből, s tekerni kezdte. Aztán felállt. Még világosban akart átjutni a malom sarkára. Nem szívesen botorkált szürkületben a zuhatag mellett. A korlátnélküli, homályos mélység lefelé húzta. Mondta is elmenőben:

— Nem értem magát, Vörös. Én bizony nem járkálnék erre éjszaka. Csak egy elhibázott lépés és vége. Vagy valamelyik csavargó is idelopódzhatik, fejbevéghatja s bedobhatja. Tudja, hogy multkor is erre fogott el a rendőrség kettőt.

— Sosem gondoltam ilyesmire — válaszolta Vörös. — Nem éri a szegényembert olyan könnyen baj.

— De érheti. Én a maga helyén bizony nem ülnék itt — mondta Fekete.

Vörös csak azután kezdett a hallottakon rágódni. — Bizony, ki tudja — gondolta.

III.

Már jóideje, hogy besötétedett. A zsilip élesen kopogó vasjáróján többé nem haladt át senki. Szekér se nyikorgott keresztül magasra púpozott hátán. A csend nehéz ködként ülte meg a tájat. Csupán a Telecskai dombok felől hallatszott egy-egy szöllősi kutya fáradhatatlan csaholása. Körülöttük a zuhatag forrt, sistergett szakadatlanul. Később egy szerelvénny kattogott át a vashídon. Akár egy eleresztett, csattogó hanglétra. A hegyoldalról néhány tűzszem hunyorgott egyideig, azután kihúnyt, kialudt. Teljes elhagyatottság ülte meg a tájat.

Fekete és Vörös csendben gunnyasztott az éjszaka hálójában. Mindegyik kezében tartott fenékszínjét figyelte. De csak kisebb törpeharcsa rángatta, cibálta. Vagy rák függeszkedett, tornázott, egyensúlyozott. Közepes vagy nagyhal egyáltalában nem jelentkezett. Olykor sikerült durbákkal beakasztaniok egy-egy nyafogó nyolcbajszost. De egyikük se erőlködött ilyen zsákmányért. Így hát csak ültek, hallgattak, vártak. Közben ólomlassúsággal cammogtak a percek, tízpercek, negyedórák. Néha egy-egy macskabagoly dugta ki fejét a padlásról, s élesen belenyivákkolt a csendbe. A cukorgyár felé szárcsák verték, paszkolták a vizet. A zsilipkörüli nyárfákon rosszat álmódott egy varjú, s riadton károgtott bele az éjszakába. Nesztelen evezőivel egy nagybagoly húzott keresztül a levegőn, csak síri vijjogása jelezte, hogy merre száll. Valahol messze egy nádirigó kezdett dalába, de hirtelen elakadt mint egy leállított gramafón. Ezer és ezer titokzatos, megmagyarázhatatlan nesz töltötte be a levegőt. Fekete előrehajolva figyelte. Úgy érezte, ez mind-mind az ő világa. Magához tudta volna ölelni.

Azután áthallgatódzott, később át is kiabált. De Vörös nem válaszolt. Biztosan elálmosodott s elaludt — gondolta. — Máskor is megtörtént. Nem csoda. Nappal a megerősítő munka, éjjel a horgászás. Mikor is aludta volna ki magát? Pedig nem jó, ha elalszik. Álmában hánykolódhatik, s beegurulhat a vízbe. Ezért, mint máskor is, átkiabált:

— Halló, Vörös! Ne aludjék!

Az szemét dörzsölve, álmosan huhogott vissza:

— Nem alszom.

S eltörődött tagjait nyujtóztatva, ropogtatva, igyekezett magához jönni. Cigaretára is rágyujtott, hogy elnehezedet gondolkozását megindítsa. Majd figyelni kezdte horgait.

De nagyobb hal még mindig nem mutatkozott. Benn döglött valahol a nádban vagy a zuhogó tövében.

Vörös kedvetlenül szívta cigarettáját. Szemöldökét is összerántotta. Bosszankodott. Semmi, semmi sem sikerült úgy, ahogy szerette volna. Még ez a kis szórakozás sem. Már hányadik napja nem fogott mást, csak törpeharcsát. Pörölt is vele az asszony.

— Ezért töltöd odakünn az időt? Ezzel máskor haza se jössz!

Ma sem lesz semmi, érezte. Majd rácsapott kezefejére, melyet kitartóan szívott néhány odatelepedett szúnyog. Azután nagyot ásított. A céltalan várakozásban ismét kerülgetni kezdte az álomosság. Megkísérelte, hogy küszködjek ellene, de szempillái leragadtak, s zavaros álmoképek táncoltak féléber tudatába.

Mintha hirtelenül settenkedő lépteket hallott volna. A feljáró felől vagy a turbinaház irányából. Lassan, lopakodva közeledtek. Ahogy a kígyó csúszik a zsákmánya felé. Egyre közelebb értek. Rettegéssel elteltlen figyelte. Végül nem bírta tovább, s kétségbeesetten tépte ki magát a mákonyosan ölelő álmok karjaiból.

Riadtan nézett körül. Csakugyan hallotta-e a lépteket vagy csak álmodta? — Hátrafordult, szemét belemeresztette a sötétbe. Egyetlen tömörebb árnyék se vált ki belőle. Az iménti neszt sem hallotta többé. Úgy látszik, csakugyan álmodta. Vagy a zuhatag játszott volna kimerült érzékeivel?

Visszafordult, szeretett volna másra gondolni. De nem tudott. A felkeltett nyugtalanság állandó izgalomban tartotta.

Már nem figyelt többé horgaira. Csak arra, ami háta mögött történhetik. Mert egyre jobban elhatalmasodott rajta az érzés, *hogy nincs egyedül*. Valaki ott áll, ott várakozik a sötétben. A settenkedő lépteket is újra hallotta. Ezúttal közelebről, a mélységet szegélyező betonsáv széléről. Aztán megint nem hallott semmit.

Erre felállt, s mit sem törődve horgaival, csakhogy életét mentse, sötétségbe meresztett szemmel, elindult a betonkijáró felé. Lassan, óvatosan, minden lépésnél megállva. Többször lélekzetét is visszafojtva. Csakhogy ne üssön zajt, csakhogy el ne árulja magát. Így haladt tovább, lábaival óvatosan tapogatódzva, egyre a sötétségbe meredve. Mintha át akarna rajta hatolni, mintha keresztül akarná fúrni.

Minél közelebb ért, annál jobban elfogta a bizonyosság, hogy a settenkedő ott áll a közelben. Ott áll, feketén, mozdulatlanul, alattomosan, visszafojtott lélekzettel. Ott áll és halálos öleléssel várja, hogy utána behajítsa a zuhogóba. Csak karját kellett volna ki nyújtania, hogy elérje.

Egyszerre vad, eszelős rettegés szállta meg. Csak el innen, mielőbb, mihamarább, azonnal! Egy percet se tovább!

S amint el akart siklani, arasznyit oldalra lépett, s már zuhant is a mélységbe. Estében, iszonyodva hasított bele a felismerés, hogy vége! Már kiáltani se tudott. A következő pillanatban összezúzott tagokkal, betört koponyával terült el a kömedrű, alacsony vízben. Úgy találtak rá másnap a turbinaház emberei.

Fekete féltizenegy tájban többször átkiabált hozzá. De mivel nem kapott választ, nyomasztó érzés szállta meg. Ez aggodalommá, majd félelemmé fokozódott. Oda kellett volna mennie, de nem merete megtenni. Sietve tekerni kezdte horgait, csakhogy mielőbb szabaduljon a titokzatossággal telt, néma zuhogó tájáról.

Otthon, amit eddig sohasem tett, feleségét is felkeltette.

— Te, valami baj történt Vörössel — mondta izgatottan. — Hiába kiabáltam át hozzá, nem válaszolt.

Felesége tágranyílt szemmel hallgatta. Még a sötétben is sokáig tanakodtak. Csak reggel tudták meg, hogy tulajdonképpen mi történt.